

Demokratizacija

Kratki vodič za građane

Demokratizacija - oružje protiv nepravde

O demokratizaciji...

Demokratizacija – oružje protiv nepravde

Demokratizacija je proces usvajanja vrijednosti demokratije u državi i društvu. Od ključnog je značaja za zemlje u tranziciji.

Zahtijeva:

prihvatanje i poštovanje (demokratskih) vrednosti, kao što su sloboda i odgovornost, jednakost i solidarnost, dostojanstvo ličnosti - samopoštovanje i uvažavanje drugog i različitog...

izgrađivanje i pridržavanje (demokratskih) principa i procedura u odlučivanju i praktičnom djelovanju, kao što su aktivna i odgovorna participacija, tolerancija i nediskriminacija, dijalog, debata i pregovaranje zasnovani na argumentima (a ne na autoritetu moći), miroljubivo rješavanje nesporazuma i sukoba...

“Svi mi imamo moć – sposobnost utjecanja mijenjanja života ljudi oko nas. Ali, dok svi ne počnemo koristiti svoju moć u javnosti, njome će i dalje upravljati oni koje tjeraju želja za vladanjem drugima, a ne oni koji je žele iskoristiti samo kao sredstvo postizanja općeg dobra.”

Marilyn French

Demokratizacija podrazumijeva:

demokratiju – vladavinu naroda i vladavinu prava
ozakonjenje načela građanstva - jednako pravo pojedinaca da biraju i da budu birani

i jednake obaveze da se poštuje legitimnost odluka nastalih odlučivanjem izabralih
poštovanje ljudskih prava: građanskih, političkih, ekonomski, socijalnih, kulturnih, kolektivnih prava
učešće građana u javnom i političkom životu
efikasan, pošten i transparentan rad svih organa i nivoa vlasti
modernizaciju i djelotvornost rada uprave
participaciju građana u donošenju odluka u državi i na lokalnom nivou
za građane slobodan pristup informacijama kojima raspolažu organi vlasti

Dva ključna principa procesa demokratizacije su:

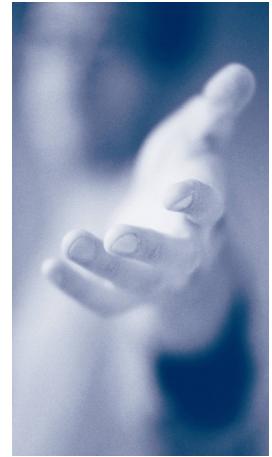
- princip jednakosti (pravednost, dostupnost i uvažavanje ljudskih prava i mogućnosti za sve,
bez obzira na pol, uzrast, rasnu, etničku i religijsku pripadnost, mesto življenja i imovinsko stanje,
sposobnosti i zdravstveni status),

princip participacije (sloboda izražavanja mišljenja, okupljanja,
udruživanja, izbora i aktivnog učešća u odlučivanju u lokalnoj
zajednici, državi i društvu, uz prihvatanje odgovornosti).

Vlast u službi građana

princip participacije (sloboda izražavanja mišljenja, okupljanja,
udruživanja, izbora i aktivnog učešća u odlučivanju u lokalnoj
zajednici, državi i društvu, uz prihvatanje odgovornosti).

Organi vlasti moraju osigurati poštivanje i primjenu principa:
zakonitosti, transparentnosti i javnosti, odgovornosti,
efikasnosti i ekonomičnosti, te profesionalne nepristrasnosti.

Državnih službenici moraju izvršavati zadatke tako da
osiguraju poštivanje ustavno-pravnog poretku i zakona BiH
i entiteta.

Državni službenik se u radu mora rukovoditi opštim interesom, a naročito mora služiti i pomagati javnosti, te pružati javnosti, zainteresiranim stranama i javnim institucijama informacije zatražene u skladu sa zakonima o slobodi pristupa informacijama.

Državni službenici moraju:
raditi nepristrasno,
suzdržavati se od ispoljavanja svojih političkih uvjerenja

i ne smiju prihvpati za sebe ili svoje srodnike bilo kakvu dobit, beneficiju, naknadu u novcu, uslugama i slično, osim onih dozvoljenih zakonom.

Državni službenici ne smiju:

zauzimati nekretninu u svojini izbjeglice ili raseljene osobe,
ili stan za koji je izbjeglica ili raseljena osoba podnijela zahtjev za povrat stan-
arskog prava, ili stan koji bi trebao biti pod upravom opštinskog organa uprave
zaduženog za stambena pitanja za svrhu alternativnog smještaja.

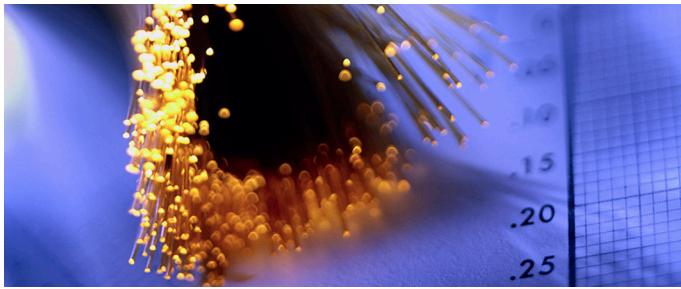
Sloboda pristupa informacijama

Da bi se obezbijedila veća transparentnost vlasti i pristup građana informacijama, donesen je i Zakon o slobodi pristupa informacijama na državnom (2000. godine) i na entitetskim nivoima (2001. godine). Ovi zakoni utvrđuju da je objavljivanje informacija u posjedu javnih vlasti opšte pravilo, dok su izuzeci od tog pravila precizno određeni zakonom i ne mogu se automatski primjenjivati

Javni organi su svi „izvršni, zakonodavni i sudski organi, drugi organi koji obavljaju javne funkcije, drugi upravni organi, kao i pravna lica koja su u vlasništvu javnih organa“. Informacije su „svaki materijal kojim senrenose činjenice, mišljenja, podaci, ili bilo koji drugi sadržaj, uključujući svaku kopiju ili njen dio bez obzira na oblik ili karakteristike...“

Svim pravnim i fizičkim licima dato je pravo pristupa informacijama koje su pod kontrolom javnih organa, kao i obaveza organa da na zahtjev ovih lica obezbjedi pristup informacijama, uključujući i obavezu dostavljanja kopija tražene dokumentacije

Zakonom doprinosi otvorenosti, transparentnosti i odgovornosti službenika u organima vlasti, ograničava osnove na kojima se informacije mogu zadržati, te povećava učešće javnosti u pregledu, ispitivanju i donošenju odluka javnih organa.

Ovaj zakon je u skladu sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i veoma je važan za dalju demokratizaciju Bosne i Hercegovine.

Zakon obezbeđuje svim zainteresovanim pravnim i fizičkim licima da se upoznaju sa informacijama vezanim za rad javnih organa kao što su: socijalna i zdravstvena zaštita, sigurnost, privatizacija, stambena problematika, stopa kriminala, nezaposlenost, urbano planiranje, kontrola kvaliteta prehrabnenih proizvoda, obrazovanje, javni transport, javna potrošnja i slično.

Participacija - učešće u zajednici

Participacija – učešće u zajednici je aktivno sudjelovanje građana u društvenom, političkom, ekonomskom i kulturnom životu svoje zajednice, u organima uprave, političkim pokretnima i partijama, masovnim medijima, obrazovanju i nauci, kulturi, sportu i ostalim oblicima organizovanog društvenog života.

Neki od najznačajnijih dokumenata kojima se garantuje i pravo na učešće u zajednici:

Opća deklaracija o ljudskim pravima

1. Svako ima pravo sudjelovati u upravljanju svojom zemljom neposredno ili preko slobodno izabranih predstavnika.
2. Svako ima pravo na jednak pristup javnim službama u svojoj zemlji.
3. Volja naroda je temelj državne vlasti; ta se volja mora izražavati na povremenim i poštenim izborima, koji se provode uz opće i jednakopravno pravo glasa, tajnim glasanjem ili nekim drugim jednakopravno slobodnim glasačkim postupkom.

Međunarodni prakt o građanskim i političkim pravima

Međunarodnim paktom o građanskim i političkim pravima, te Fakultativnim protokolom uz Pakt, a koji čine sastavni dio Ustava BiH, regulisani su pravo i mogućnost svakog građanina da bez diskriminacije i nerazumnih ograničenja učestvuje u vojenju javnih poslova, bilo direktno ili preko svojih izabralih predstavnika.

Svaki građanin treba da ima pravo i mogućnost da bez ikakvih razlika i bez nerazumnih ograničenja:

- a) sudjelovanje u vođenju javnih poslova, direktno ili preko slobodno izabralih predstavnika;
- b) bira i bude biran pravedno provedenim, povremenim izborima sa općim i jednakim pravom glasa i tajnim glasanjem, koji osiguravaju slobodno izražavanje volje birača;
- c) ima pristup javnim službama svoje zemlje uz opće uslove jednakosti.

Sloboda pristupa informacijama

Sloboda okupljanja i udruživanja

1. Svako ima pravo na slobodu mirnog okupljanja i udruživanja s drugima, uključujući i pravo osnivanja sindikata i pridruživanja sindikatima zbog zaštite svojih interesa.

2. Ova prava neće biti ograničena izuzev na način propisan zakonom i koji je neohodan u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti ili javne sigurnosti, u cilju sprječavanja nereda ili zločina, zaštite zdravlja ili morala ili zaštite prava sloboda drugih. Ovim članom se ne zabranjuje uvođenje zakonitih ograničenja na ona prava koja uživaju pripadnici oružanih snaga, policije ili državne administracije.

Evropska povelja o učešću mladih u životu na općinskom i regionalnom nivou Vlasti na lokalnom i regionalnom nivou obavezuju se da će osigurati maksimum uslova institucijama koje se bave učešćem mladi u odlukama i debatama koje se njih tiču.

Uvjeti institucija za bavljenje tim učešćem sastavni su dio struktura koje mogu poprimiti različite oblike u urbanim sredinama, u gradu, u selu, ili čak u regiji. Te strukture bi trebale omogućiti mladim ljudima i njihovim predstavnicima da budu ravnopravni partneri u provedbi politike koja se njih tiče.

Partnerstvo, jedno od sredstava putem kojih mladi mogu jasno izraziti svoje mišljenje i poboljšati svoju ulogu i status u zajednici, predstavlja glavni ključ za praktičnu primjenu ove Povelje u vezi sa učešćem mladih u životu zajednice.

Zastupnik mladih

Ako će mladi ljudi zaista biti predstavljeni u organima na općinskom i regionalnom nivou, onda mora postojati pozicija «zastupnik mladih» u okviru vlasti na lokalnom ili regionalnom nivou.

Na mjestima gdje ova praksa nije institucionalizirana, vlasti na lokalnom ili regionalnom nivou obavezuju se da će razmotriti, u okviru lokalnog zakonodavstva koje je trenutno na snazi, načine za stvaranje te pozicije koju treba dodijeliti mladoj osobi, naprimjer, na prijedlog njihovih asocijacija:

Tokom svog stalnog mandata, on ili ona će asistirati službeniku općinskog odjela za pitanja mladih, u vezi sa osiguranjem dosljednosti ciljeva politike mladih i koordiniranosti odluka koje se tiču mladih.

Oblici neposrednog učešća građana u lokalnoj samoupravi regulisani su i Zakonom o lokalnoj samoupravi Republike Srpske i Zakonom o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine, te poslovnicima o radu tijela zakonodavne i izvršne vlasti (kao što su javne rasprave, javne konsultacije i/ili mogućnost i pravo podnošenja inicijativa, prisustvo sjednicama).

U Mostaru je osnovano Povjerenstvo za mlade Grada Mostara kao stalno radno tijelo Vijeća, koje će, između ostalog, pratiti stanje i pojave u životu i radu mlađih i predlagati Gradskom vijeću način djelovanja nadležne službe Gradske uprave Grada Mostara u ovoj oblasti.

ParlaNet

Primjer „dobre prakse“ lokalne uprave u oblasti „transparentnost“ :

ParlaNet (Konect35)

“ParlaNet” je komunikacijski sistem Gradskog vijeća Mostara.

Za svoju naprednost i inovativnost, ovaj sistem je (pod nazivom Konect35) u 2006 dobio nagradu Otvorenog društva BiH za najbolju praksu lokalne uprave u oblasti: “transparentnost”.

Pomoću ParlaNeta je moguće:

1. VIJEĆE ON LINE - Dobijati redovne informacije o radu Vijeća putem e-maila, sms-a, mms-a ili faksa!
2. GRAĐANIN ON LINE - Slati informacije putem e-maila, sms-a, mms-a ili faksa gradskim vijećnicima ili uposlenim u Stručnoj službi vijeća.
3. VIJEĆNIK "vs" GRAĐANIN - Zakazivati susrete sa mostarskim vijećnicima prema planu rasporeda vijećničkih dežura u Maloj vijećnici (sjedište Gradskog vijeća Mostara).

Ako građanin nema pristup internetu susret može zakazati telefonskim pozivom u sjedište Gradskog vijeća

Prepiska između vijećnika i građana, koja je korisna za javno mnjenje može biti i javno objavljena na internet portalu Gradskog vijeća

Kontakt

Stručna služba Gradskog vijeća

Rade Bitange 13a, 88000 Mostar, BiH

e-mail: 35vijece@vijece.mostar.ba

tel: +387(0)36 514 250

fax: +387(0)36 514 253

sms: +387 (0)62 345 543

Agencija za lokalnu demokratiju

LDA Mostar

Rade Bitange 48, 88 000 Mostar, BiH

Tel/Fax: + 387 36 580 865

www.ldamostar.org

e-mail: ldamostar@aldaintranet.org

RESURSNI CENTAR ZA DEMOKRATIZACIJU

Rade Bitange 48, 88000 MOSTAR, Bosna i Hercegovina

Tel/Fax: + 387 36 580 865

www.ldamostar.org